

dosarul nr. 3ra-1132/18

Prima instanță: Judecătoria Centru mun. Chișinău, judecătorul: L. Barbos
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecătorii: A. Panov, M. Anton, V. Cotorobai

DECIZIE

17 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

având în componența sa:

Președintele ședinței, judecătorul:
judecătorii:

Valeriu Doagă
Galina Stratulat
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari
Dumitru Visternicean

examinând recursul declarat de către Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Vitalii Lazăr ,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Rodica Toporaș împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la recalcularea/majorarea pensiei de invaliditate, cu stabilirea pensiei în mărimea minimului de existență,

împotriva deciziei din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de către Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco și menținută hotărârea din 15 decembrie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 01 august 2016, Rodica Toporaș a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la recalcularea/majorarea pensiei de invaliditate și stabilirea pensiei în mărimea minimului de existență care constituie 1873 lei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că este persoană XXXXXX, XXXXXX cu XXXXXX, XXXXXX.

Rodica Toporaș a menționat că unica sursă de venit este pensia de invaliditate în sumă de 711,63 lei, alocație în sumă de 540, 02 lei și ajutorul material în sumă de 180 lei, iar în total suma de 1431,65 lei, pe care o primește lunar și care abia îi ajunge pentru necesitățile de zi cu zi.

Reclamanta a relevat că din cauza dizabilității pe care o are îi este greu să se deplaseze, iar în urma intervenției chirurgicale suportate acesteia îi este contraindicat să se tensioneze și să se streseze.

A mai indicat că după decesul mamei a fost la întreținerea tatălui său Petru Topor care achita serviciile comunale, iar din anul 2014 când ultimul împreună cu soția sa (Maria Topor – mama vitregă a reclamantei) au plecat peste hotarele țării și nu se mai interesează de soarta fiicei sale și a gospodăriei în care locuiește, reclamanta locuiește de una singură, iar din lipsa mijloacelor financiare s-au adunat datoriile la serviciile comunale.

Reclamanta a relevat că s-a adresat la organele de poliție în vederea căutării tatălui său și a înaintat și cerere în instanța de judecată privind declararea persoanei dispărute fără veste care în prezent este în proces de examinare la Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău.

Rodica Toporaș a declarat că la 31 mai 2016 s-a adresat cu cerere la Casa Națională de Asigurări Sociale, solicitând majorarea pensiei de invaliditate și/sau, altor plăți până la atingerea minimului de existență, care constituie 1873 lei, iar la 07 iulie 2016 a recepționat răspunsul prin care au fost indicate tipurile de alocații de care beneficiază fără a fi examinată cerința cu privire la majorarea pensiei de invaliditate.

În opinia reclamantei refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale din 07 iulie 2016 de a-i recalcula/majora pensia de invaliditate este ilegal, motiv din care în baza prevederilor art.3, 5, 14, 15, 26 alin.(1) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, art. 5, 38, 166, 167, 277, 278 Cod de procedură civilă a solicitat admiterea cererii de chemare în judecată, recalcularea/majorarea pensiei de invaliditate cu stabilirea pensiei în mărimea minimului de existență care constituie 1873 lei.

La 26 septembrie 2016 Rodica Toporaș a depus cerere de concretizare a acțiunii, indicând că mama sa a decedat, iar tatăl din 2014 a plecat peste hotare cu soția sa și nu a mai revenit acasă, de aceea tatăl nu mai are grijă de ea și de casă, fapt care a dus la cumularea datoriilor pentru serviciile locativ-comunale pe care dânsa nu are posibilitate să le achite și a solicitat admiterea cererii de chemare în judecată în modul în care a fost formulată și înaintată.

Prin hotărârea din 15 decembrie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, cererea de chemare în judecată a fost respinsă.

La 15 decembrie 2016 Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 15 decembrie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău prin care a solicitat admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie dispusă admiterea integrală a cererii de chemare în judecată și punerea pe seama intimatului a tuturor cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 27 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău nu s-a dat curs cererii de apel depusă de Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco cu acordarea apelantului termen până la 18 aprilie 2017, ora 11:00 pentru înlăturarea neajunsurilor și anume prezentarea apelului motivat.

În cadrul ședinței de judecată din 18 aprilie 2017 Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco a depus cerere de apel motivată cu reiterarea solicitărilor inițiale.

Prin decizia din 16 mai 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de către Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco și menținută hotărârea din 15 decembrie 2016 a Judecătoriei Centru mun. Chișinău.

La 31 iulie 2017, Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 16 mai 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 15 decembrie 2016 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a cererii de chemare în judecată.

Prin încheierea din 04 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție recursul declarant de Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco a fost considerat admisibil.

Prin decizia din 18 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul declarant de Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco, casată integral decizia din 16 mai 2017 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarant de Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco și menținută hotărârea din 15 decembrie 2016.

În susținerea soluției date instanța de apel a conchis că prima instanță a elucidat pe deplin circumstanțele cauzei, a aplicat corect normele materiale și procedurale și a adoptat o hotărâre întemeiată și corectă, iar cererea de apel este neîntemeiată, dat fiind faptul că cerințele care se referă la obligarea recalculării/majorării pensiei de invaliditate și stabilirea acesteia în mărimea minimului de existență, nu pot fi admise atâta timp cât actul cu caracter administrativ, în temeiul căruia au fost stabilite aceste plăți sociale, nu este contestat, fiind în vigoare, iar modificarea cuantumului acestor plăți fiind reglementat de lege, iar Casa Națională de Asigurări Sociale nedispunând de o asemenea competență.

La 21 iunie 2018 Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Vitalii Lazăr a contestat cu recurs decizia din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău prin care a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea integral a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi decizii prin care să fie dispusă admiterea cererii de chemare în judecată.

În susținerea recursului Toporaș Rodica a invocat prevederile art. 429-445¹ Cod de procedură civilă și a indicat că instanțele ierarhic inferioare au aplicat eronat prevederile Legii cu privire la contenciosul administrativ.

La fel a menționat că instanța de apel eronat a aplicat prevederile Legii contenciosului administrative nr. 793 din 10 februarie 2000, Legea nr. 499 din 14 iulie 1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni și prevederile Codului de procedură civilă ce se referă la motivarea hotărârii, nu a examinat motivele refuzului de a recalcula pensia.

Totodată a susținut că prin decizia contestată instanța de apel nu a înlăturat erorile depistate de Curtea Supremă de Justiție prin decizia din 18 octombrie 2017, iar argumentele de menținere a hotărârii instanței de fond sunt aceleași ca și în decizia casată de Curtea Supremă de Justiție.

În opinia recurenteii instanța de apel a aplicat eronat legea și repatat nu a examinat fondul cauzei, motiv din care recursul înaintat urmează a fi admis.

Materialele dosarului atestă că copia deciziei din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată în adresa reprezentantului recurenteii, avocatului Dumitru Marco la 04 mai 2018 prin intermediul poștei electronice (f.d.168).

În circumstanțele relevate, recursul declarat de către Toporaș Rodica reprezentată de avocatul Vitalii Lazăr la 21 iunie 2018 se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

Prin încheierea din 11 iulie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către ÎS „Calea Ferată din Moldova” a fost considerat admisibil și fără a prejudicia fondul a fost dispusă judecarea acestuia de către completul din 5 judecători (f.d.182).

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în cererea de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 238 alin. (2) Cod de procedură civilă, completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

Potrivit art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Conform art. 241 alin. (1) și alin. (5) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în numele legii. În motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

După cum denotă actele cauzei, la 31 mai 2016, Rodica Toporaș a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cerere, prin care a solicitat majorarea pensiei de invaliditate și/sau, după caz a altor plăți până la mărimea sumei minimului de existență, care constituie 1873 lei (f.d. 7).

Prin răspunsul nr. T-681/16; T-735/16 din 07 iulie 2016 Casa Națională de Asigurări Sociale a informat-o că conform art. 9 din Legea cu privire la ajutorul social nr. 133-XVI din 13 iunie 2008, ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece se stabilesc de către direcția/secția raională de asistență socială și protecție a familiei, iar pentru examinarea posibilității stabilirii prestațiilor menționate i-a fost recomandat să se adreseze, conform competențelor, la Direcția asistență socială și protecție a familiei sectorului Ciocana (f.d. 8).

Din considerentul că după cum invocă reclamanta Rodica Toporaș, refuzul pârâtei din 07 iulie 2016 de a recalcula/majora pensia de invaliditate este ilegal și îi lezează drepturile, la 01 august 2016, cu concretizări ulterioare a fost depusă prezenta cerere de chemare în judecată, solicitând recalcularea/majorarea pensiei de invaliditate cu stabilirea pensiei în mărimea minimului de existență care constituie 1873 lei.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii, pe care a respins-o, motivându-și soluția prin faptul că, cerințele reclamantei invocate în cererea de chemare în judecată sunt neîntemeiate și nu se încadrează în prevederile legii (f.d.87-90).

Judecând apelul declarat de către Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco, instanța de apel a respins apelul declarat și a menținut hotărârea din 15 decembrie 2016 a Judecătoriei Centru mun. Chișinău (f.d.117).

Atât instanța de fond cât și instanța de apel și-au argumentat soluția prin faptul că deși recurenta/apelantă Toporaș Rodica s-a adresat în instanța de contencios administrativ, nu a solicitat anularea, în tot sau în parte a vreunui act administrativ și repararea pagubei cauzate după cum prevede art. 16 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000.

Totodată, instanța de apel a punctat că cerința de bază în contenciosul administrativ urmează a fi anularea actului administrativ, celelalte solicitări derivând din prima cerință, ca efect al anulării actului contestat, iar în situația când nu se solicită anularea unui astfel de act, lipsește obiectul acțiunii în contencios administrativ.

În această ordine de idei, instanța de apel a concluzionat că prima instanță corect a stabilit că cerințele invocate de recurentă/reclamantă nu pot fi reținute spre judecare, deoarece nu rezultă din netemeinicia unui act administrativ supus spre verificare instanței de judecată.

Judecând cauza în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a admis recursul declarant

de Rodica Toporaș, a casat decizia instanței de apel cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Rejudecând cauza în ordine de apel, instanța de apel prin decizia din 07 decembrie 2017 a decis respingerea apelului declarant de Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Dumitru Marco și menținerea hotărârii instanței de fond, având la bază aceleași temeuri pe care le-a invocat Colegiul în decizia din 16 mai 2017, care a fost casată prin decizia din 18 octombrie 2017 a Curții Supreme de Justiție.

Instanța de recurs analizând materialele dosarului în coraport cu normele juridice ce guvernează raportul juridic litigios, a ajuns la concluzia că soluția dată de către instanța de apel în prezentul litigiu este una eronată, or, aceasta s-a expus în privința raționamentului respingerii acțiunii, pe motivul lipsei solicitării cu privire la anularea unui act administrativ, fapt care a dus la neexaminarea temeiniciei celorlalte cerințe invocate de recurentă/reclamantă în cererea de chemare în judecată și neexaminarea cauzei în fond.

Se reține că recurenta-reclamantă Rodica Toporaș, atât în cererea de chemare în judecată, precum și în cererea de apel pretinde că refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale din 07 iulie 2016 de a-i recalcula/majora pensia de invaliditate este ilegal, ceea ce denotă contrariul concluziei instanței de fond și instanței de apel precum că o asemenea cerință nu a fost invocată, or răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale din 07 iulie 2016 și reprezintă actul administrativ supus anulării.

Astfel, Curtea de Apel Chișinău nu a corectat omisiunea respectivă contrar prevederilor art. 373 alin. (1) Cod de procedură civilă, care consacră expres obligațiunea instanței de apel de a verifica în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

În consecință, instanța de recurs a conchis că la caz exigențele legalității și temeiniciei unei hotărâri judecătorești nu au fost respectate, instanța de apel nu a verificat circumstanțele și raporturile stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, așa cum prevede art. 373 alin. (2) Cod de procedură civilă, ceea ce a dus la neexaminarea fondului cauzei.

Totodată, Colegiul reține și faptul că instanța de apel la emiterea deciziei nu a înlăturat erorile depistate de Curtea Supremă de Justiție prin decizia din 18 octombrie 2017, de altfel, motiv invocat și de recurentă în motivarea recursului înaintat.

Colegiul subliniază, că existența unui act administrativ emis de către organul competent, necontestat în mod direct nu poate servi temei absolut de respingere a acțiunii reclamantei, când ultima contestează un răspuns nejustificat, în viziunea reclamantei referitor la obiectul actului administrativ. Or, argumentele invocate de către reclamantă în susținerea poziției sale urmează a fi examinate în volum deplin sub toate aspectele și raportate la legea materială relevantă.

Mai accentuează Colegiul și faptul că prin prizma art.27 Cod de procedură civilă, reclamantul este acela care stabilește obiectul și temeiul acțiunii și instanța nu este în drept de a modifica din oficiu obiectul și temeiul acțiunii.

De asemenea, Colegiul menționează că neindicarea de către reclamant a legii materiale sau indicarea incorectă a legii materiale, nu poate servi temei pentru respingerea acțiunii.

În aceste circumstanțe, Colegiul conchide că, Curtea de Apel superficial a examinat apelul reclamantei invocând niște argumente ce vin în contradicție cu circumstanțele cauzei, fapt apreciat de instanța de recurs ca o apreciere arbitrară circumstanțelor de fapt și de drept a litigiului dedus judecății.

La caz, Colegiul relevă că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei), ceea ce la cazul prezentei spețe este lipsă.

La fel, Colegiul constată cu certitudine că instanța de fond a soluționat cauza fără a se expune asupra tuturor pretențiilor invocate în acțiune, iar instanța de apel, contrar obligațiilor de verificare ce îi revin conform legii, a menținut hotărârea instanței inferioare fără a remedia omiterile admise de către prima instanță, dar și instanța de apel în decizia din 16 mai 2017.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivate. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Potrivit unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (speța Garcia Ruiz c. Spaniei, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Ținând cont de imposibilitatea instanței de recurs de a corecta respectivele omisiuni de procedură și reiterând inexistența temeiurilor legale pentru a remite pricina spre rejudecare în instanța de fond (art.432 alin.(3) lit.d) și f) Cod de procedură civilă), Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție concluzionează asupra remiterii cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că hotărârile judecătorești pronunțate nu satisfac standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc și că s-a constatat într-o manieră certă încălcarea procedurii de examinare a cauzei în ordine de apel, omisiuni care nu pot fi corectate de către instanța de recurs la examinarea cauzei în ordine de recurs, și

având în vedere lipsa temeiurilor legale de a restitui cauza spre rejudecare în prima instanță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Vitalii Lazăr, a casa integral decizia Curții de Apel Chișinău din 07 decembrie 2017 și a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,
d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Rodica Toporaș reprezentată de avocatul Vitalii Lazăr.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 07 decembrie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Rodica Toporaș împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la recalcularea/majorarea pensiei de invaliditate, cu stabilirea pensiei în mărimea minimului de existență, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Galina Stratulat

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Dumitru Visternicean